

Het Lagekostenbedrijf (LKB) haalt al jaren met gemak de eindnormen van MINAS. Maar vanaf 2006 moet ook het LKB maatregelen nemen om aan het nieuwe mestbeleid te voldoen. Om mestafvoer te voorkomen steekt het bedrijf in op het vergroten van de oppervlakte en het sturen op ureumgehalte in tankmelk.

Lagekostenbedrijf voorkomt met moeite mestafvoer bij nieuw mestbeleid

Door ir. Michel de Haan

Het Lagekostenbedrijf is een zuiver melkveebedrijf. Met 450.000 kg melkquotum en ruim 13.000 kg melk per ha is het bedrijf representatief voor een gemiddeld Nederlands

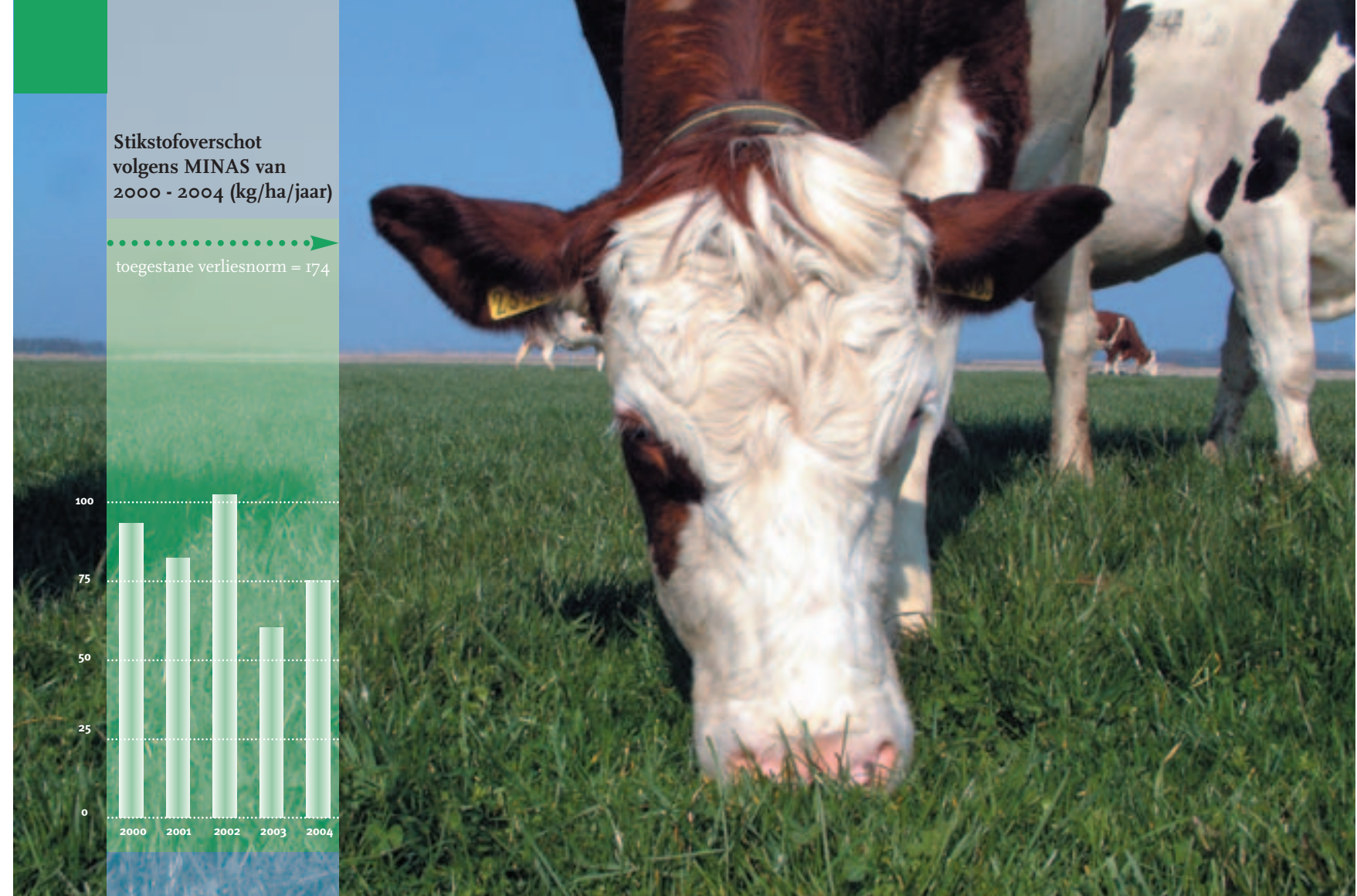
gezinsbedrijf. De belangrijkste doelstelling is om een kostprijs van 34 euro per 100 kg melk te realiseren, exclusief quotumkosten. Verder hanteert het LKB al enige jaren de eindnormen van MINAS als doel. Vanaf 2006 wordt MINAS vervangen door een nieuw mestbeleid. Om ervaring op te doen werkt het LKB in 2005 al met het nieuwe mestbeleid, waarbij de normen van 2009 als doel gelden. In dit artikel beschrijven we eerst het MINAS-resultaat en vervolgens de gevolgen van het nieuwe mestbeleid voor het LKB in 2005.

MINAS-eindnormen steeds ruim gehaald

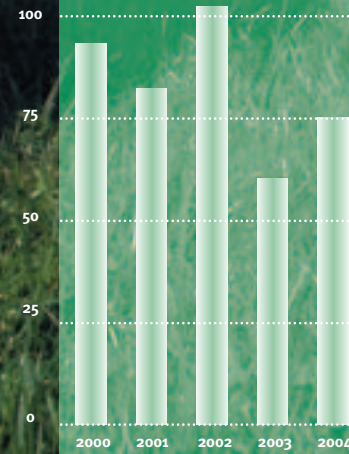
Het LKB heeft de strengste MINAS-verliesnorm steeds ruim gehaald. Dit is in de figuur te zien. Met een bouwplan van 28,5 ha grasland en 3,5 ha maisland, was de stikstofverliesnorm 174 kg stikstof per ha bedrijfsoppervlakte (zie figuur). Het MINAS-stikstofoverschot varieerde in de jaren 2000 tot en met 2004 van 62 tot 103 kg per ha. De verliesnorm voor fosfaat bedroeg 21 kg per ha. Het gemiddelde MINAS-fosfaatoverschot (dus exclusief kunstmestfosfaat) over de afgelopen vijf jaren was 0 kg per ha. Zowel voor stikstof als fosfaat is dit ruimschoots onder de eindnormen, die voor de praktijk pas in 2005 gelden. Het bedrijf realiseerde lage mineralenoverschotten door maatregelen als een nauwkeurige bemesting, klaver in het grasland, weinig bemesten, een lage jongveebezetting en een lage krachtvoergift. Naast veel aandacht voor een goed inkomen, leverde het LKB een goede milieuprestatie.

Nieuw mestbeleid

Vanaf 2006 geldt in Nederland een nieuw mestbeleid met gebruiksnormen voor kunstmest en organische mest. De gebruiksnorm voor organische mest is 170 kg stikstof per ha, zoals in heel Europa. Voor graasdierbedrijven heeft Nederland echter derogatie verkregen. Dit betekent dat bedrijven die meer dan 70 procent grasland hebben en een veestapel die volledig uit graasdieren bestaat, 250 kg stikstof per ha uit organische mest mogen plaatsen. Produceert een bedrijf meer dan de gebruiksnorm van organische mest, dan geldt verplichte mestafvoer. Daarnaast leidt een gebruiksnorm voor werkzame stikstof tot een maximale hoeveelheid stikstof uit kunstmest per bedrijf. Praktisch gevolg

Stikstofoverschot volgens MINAS van 2000 - 2004 (kg/ha/jaar)
toegestane verliesnorm = 174

Tabel. Bepaling plaatsingsruimte, productie en eventuele afvoer organische mest voor het Lagekostenbedrijf in 2005

Mestplaatsing	
Oppervlakte	33,3 ha
Gebruiksnorm	250 kg organische N/ha
Plaatsingsruimte	8325 kg organische N

Stikstofproductie			
	aantal	excretie per dier	totaal per diergroep
Koeien	61	109 ¹⁾	6649
Pinken	15	70,2	1053
Kalveren	14	32,8	459
Totaal stikstofexcretie veestapel			8161

Omdat de plaatsingsruimte groter is dan de stikstofexcretie, hoeft geen mest afgevoerd te worden.
¹⁾ Gebaseerd op melkproductie van 7400 kg per koe met ureumgehalte van 22 g/100 ml

van het nieuwe mestbeleid is dat veel bedrijven op zandgrond de stikstofbemesting moeten verlagen. En bedrijven met een hoge veebezetting moeten verplicht mest afvoeren. Bij het MINAS-beleid gold deze verplichting niet.

Afvoer mest voorkomen

Het LKB heeft meer dan 70 procent grasland en heeft dus recht op derogatie. Het bedrijf mag 250 kg stikstof per ha uit organische mest plaatsen. Mestafvoer is verplicht als de dieren meer stikstof produceren dan plaatsbaar is. In de tabel is aangegeven wat de plaatsingsruimte en de productie van organische mest is in 2005. Het bedrijf beschikt in 2005 over 33,3 ha. Dat is 1,3 ha meer dan in de voorgaande jaren. De oppervlakte is vergroot om in te spelen op het nieuwe mestbeleid. De totale plaatsingsruimte bedraagt 8.325 kg stikstof. De stikstofexcretie van de koeien lijkt vooralsnog afhankelijk te worden van het ureumgehalte in tankmelk en de melkproductie per koe. In 2004 was de melkproductie circa 7.400 kg per koe bij een ureumgehalte van 22 g/100 ml melk. De bijbehorende excretie is forfaitair op 109 kg stikstof

per koe per jaar bepaald. De totale stikstofexcretie van de veestapel is kleiner dan de plaatsingsruimte, zodat mestafvoer niet nodig is. Was de oppervlakte niet vergroot, dan was mestafvoer wel nodig. Ook als het ureumgehalte in de tankmelk niet 22 g/100 ml was, maar 25 - dan was mestafvoer nodig. In 2004 is de stikstofexcretie per koe overigens ook bepaald via voeropnamemetingen. Deze bleek gemiddeld 104 kg per koe te bedragen. Dat is lager dan forfaitair via melkproductie en ureum is bepaald.

Meer ruimte voor kunstmest

Voor kleigrond op het LKB geldt in 2009 een gebruiksnorm van 310 kg werkzame stikstof per ha grasland. Hierbij weiden de koeien. De gebruiksnorm voor bouwland is 160 kg werkzame stikstof. De werking van stikstof in organische mest bij weidegang is op 45 procent gesteld, voor alle eigen organische mest. Het LKB produceert 8161/33,3 = 245 kg organische stikstof per ha (zie tabel). Hiervan is 45 procent (110 kg) werkzaam. De rest van de gebruiksnorm is met kunstmest aan te vullen. Dit betekent dat nog bijna 180 kg kunstmeststikstof per ha bedrijfsoppervlakte gebruikt mag worden. In 2002, het MINAS-tijdperk, voerde het bedrijf 125 kg stikstof per ha aan met kunstmest en haalde hiermee de strengste verliesnormen ruim. Dus het bedrijf kan zeker zoveel kunstmest gebruiken als onder MINAS.

Minder mogelijkheden

Bij de grondsoort van het LKB (klei) lijkt een behoorlijke ruimte voor kunstmest aanwezig. Maar verplichte mestafvoer is nog net te voorkomen. Sturing via management-maatregelen lijkt beperkt mogelijk. Alleen via ureum en melkproductie per koe. Daarnaast is vooral extensiveren effectief om mestafvoer te voorkomen. Onder MINAS was dat anders. Goed organiseren van het mineralenmanagement leidde tot lage mineralenoverschotten. Zo kon men mestafvoer voorkomen.